

สงกรานต์บ้านมอญ ที่คังพะยอม

■ บรรยายความสุขของผู้ร่วมขบวน

๗ เรื่อง/ภาพ - สมปอง ดวงใสว

เสียงกลองยาวนำขบวนแห่
ออกจากวัดตาล ผ่านไป
ยังวัดมะขามตามถนน
เลียบริมลำน้ำแม่กลอง
เข้ามาทางด้านหน้าวัดโพธิ์
ภาพความร่วมมือร่วมใจ
ถวายเป็นพุทธบูชา
งดงาม มีขบวนแห่หงส์
ธงตะขาบ หาบข้าวแช่
ที่นำไปถวายพระพุทธ
พระสงฆ์ นางสงกรานต์
เขารำกันอย่างมีความสุข
สนุกสนานทั้งหนุ่มสาว
ผู้สูงวัย แม้แต่เด็ก ๆ
นับเป็นจิตวิญญาณของ
ความสนุกสนาน
ในวันสงกรานต์

วันสงกรานต์มาถึงพี่น้องชาวมอญ
บ้านคู้งพยอม ราชบุรี จะจัดทำบ้าน
สงกรานต์ หรือ 'ศาลนางสงกรานต์'
ทุกบ้าน ซึ่งก็คือศาลเพียงตาประดับด้วยดอกกุหลาบ
ซึ่งดอกออกตอนสงกรานต์ เหลืองอร่าม ชาวบ้าน
ที่นี่เลยเรียกว่าดอกสงกรานต์ บ้านนางสงกรานต์
ทำเป็นเสาหกเสาผ้าขาวล้อมรอบ เหนือบาน
มีร่มกางให้ร่มเย็น บ้านชั้นบนจะวางหมอนให้อิง
ชั้นล่างเป็นที่ตั้งสำหรับข้าวแช่บูชา ทุกเช้าตั้งแต่
แรกจนถึงวันสุดท้ายของสงกรานต์ และตอน
เช้าแต่ละบ้านจัดส่งข้าวแช่ถวายแด่พระคุณเจ้า
วัดมอญทั้งแปดวัดในย่านคู้งพยอม

ข้าวแช่ที่นี้ทุ่งพอข้าวสวยบานได้ที่แล้ว
เออลง เวลารับประทานจึงใส่น้ำลอยดอกมะลิ
สำหรับข้าวแช่มี 'กะเจียว' ทำจากปลาช่อนทะเล
แห้งต้มหรือย่างก็ได้ แกะเนื้อเป็นชิ้นแล้วตำ
ให้ฟู ผัดใส่กะทิ หอมซอยเจียว น้ำตาลปีบ
ใสใบมะกรูดหั่นฝอย นอกนั้นเมี่ยงขุ่นอ่อน
ยำมะม่วง หัวไชโป๊ผัดกะทิ ก้วยเตี่ยวผัด
ของหวานมีข้าวเหนียวแดง กาละแม่มะพร้าวแก้ว

■ การละเล่นรำผีกระดัง สะท้อนภาพวิถีชีวิตคนทำนา

■ สำหรับข้าวแช่ที่จัดไปถวายพระ และบุชานางสงกรานต์

แล้วใส่กระพวงใบตองวางบนสำหรับ

ชาวบ้านจะร่วมกันออกร้านอาหารพื้นถิ่น ทั้งทำเลี้ยงพระแล้วยังเลี้ยงทุกคนที่มาในงาน มีแกงบอนกับปลาช่อน แกงมะขามอ่อนกับ ปลาร้ากึ่ง แกงหัวตาล แกงขี้เหล็ก แกงมะตาด แกงลูกชิ้น แกงพุดตานากับหัวเผือก ขมิ้นชัน น้ำยาน้ำพริกกินตามใจชอบแล้วใส่กล่องทำบุญ ตามศรัทธาทุกบาททุกสตางค์ถวายวัดทั้งหมด

คือศรัทธาของชาวสุโขทัย

“เต็งตะเล็งระอาว” ยินดีต้อนรับ 14 เมษายน เป็นวันนัดทางวัฒนธรรมที่วัดโพธิ์โสภาราม ผู้คนจึงกล่าวลำต่างขมิ้นแยมแจ่มใส ผู้ชายจะแต่งตัวด้วยชุดโลว์งใส่เสื้อลอยชายลายดอก มีผ้าขาวม้า ผาดโหล ส่วนผู้หญิงก็ใส่เสื้อแขน กระบอก นุ่งผ้าถุงมัดขั้น หมสไบ ร่วมงาน ขบวนกลองยาวแห่ถึงวัด ผู้อาวุโสทำพิธีถวายข้าวแช่ แต่พระพุทธรูปชานางสงกรานต์ที่ศาลนางสงกรานต์แล้วจึงตั้งขบวน

ที่เห็นว่าสนุกก็ตรงพอลงถึงพระองค์ที่รู้จักมักคุ้น ก็แถมน้ำแข็งใส่ไปสักนิดพอให้ดำเย็น เสริจจากสร่งน้ำพระ จึงเป็นการเล่นน้ำของชาวบ้าน มีตั้งแต่เดินกันเป็นขบวนไปรดน้ำขอพรผู้ที่เคารพนับถือตามบ้านแล้วจึงได้เล่นน้ำกันเอง ที่หญิงชายต่างรดน้ำให้กันตามประเพณี

สงกรานต์ที่สุโขทัย เป็นสงกรานต์ที่มีความสุขบนศรัทธาความเชื่อในประเพณี การทำบุญ รำลึกถึงนางสงกรานต์ รำลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษและผู้มีพระคุณ เป็นศรัทธาจากความสามัคคีของวัดบ้านชุมชนมอญที่เรียกตัวเองว่า “มอญสยามแห่งลุ่มน้ำแม่กลอง” ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งดีดีทางวัฒนธรรมไว้ให้ประจักษ์เป็นวิถีชีวิตจิตวิญญาณพระเพณีสงกรานต์เดิมๆ ที่วัดโพธิ์โสภาราม บ้านโป่งราชบุรี

กว่าจะได้ยินเสียงกลองยาวท่วงจะได้เห็นขบวนแห่หงส์ ธงตะขวย ทายข้าวแช่ การละเล่นพื้นบ้าน และการสรงน้ำพระที่สุโขทัยอีกก็สงกรานต์หน้า “หาปะ เกีระอะไม้อาตะ นามหะตะ” พบกันใหม่สงกรานต์ปีหน้า

ไปปล่อยปลายังทำหน้าของวัดริมแม่น้ำแม่กลอง จากนั้นจึงเป็นการละเล่นวัฒนธรรม การละเล่นแสดงวิถีชีวิตยามสงกรานต์คือ “ผีกระดังงา” ที่หาดูได้ยาก ผู้เล่นเป็นหญิง 15 คน แบ่งเป็นผู้รำ 8 คน สลับกันเล่นทีละ 4 คน และมีคนหนึ่งคอยใส่ข้าวที่กระดังงาให้ผู้เล่น ผัดข้าว ที่เหลือเป็นผู้ร้อง ปี่มโหรีดนตรีพิพาทย์ มอญของลูกหลานที่ได้พื้นวางของวัดโพธิ์ มาเล่นด้วยจึงครึกครื้นพอจุดธูปเทียนไหว้ครู บอกเจ้าที่เจ้าทางแล้วก็ร้องเชิญผีกระดังงา “เจ้าผีกระดังงาเอ๋ย กระดังงาหายๆ น้ำตาไหลๆ ลงไป อาบน้ำ ซาละน้ำ เป้า เหล้า 2 ไห ไก่น้อย 2 ตัว กระเทียม 2 หัว รักเจ้าผีกระดังงาเอ๋ย”

เมื่อผีเข้าร่างผู้เล่นก็ร้องให้รำต่อว่า “จะใคร่รงๆ กระดังงาหายเอ๋ย จะใคร่รงๆ กระดัง ผัดข้าว ผัดละมั่งผัดๆ กระดังงาหายๆ ผัดให้ เต็มใจ ร่อนละเม่ร่อน เอวอ่อนๆ ร่อนให้ พอใจ กะเทาะ กระหอย ลอยหน้าลอยตา นะ เจ้าแม่กระดังงาเอ๋ย” เข้าไปเข้ามาพอมเห็นนานแล้ว ผู้เล่นจะเหนื่อยก็ค่อยๆ ซึมออกมาแล้วเอาคนใหม่เข้าไปเปลี่ยนเพื่อให้ผู้รำได้พัก หายใจตอนบ่ายค่อยๆ เล่น “ผีลุ่มผีข้อง” ต่อ

ส่วนการสรงน้ำพระ พระมหานุสรศาสตราจารย์ ดร. ท่านเจ้าอาวาสวัดโพธิ์โสภาราม เล่าว่า “วัดเราสรงน้ำพระในวันที่ 16 เมษายน ทุกปี สรงน้ำเปล่าอาบน้ำ เพราะฉะนั้นจะไม่รดที่มีมือ แต่จะทำเป็นรางยาวๆ จากลานกลางแจ้ง ไปสู่ที่สรงน้ำ ญาติโยมจะแห่มาใส่ตามรางไหล ไปยังพระสงฆ์ที่นั่งรอสรงน้ำอยู่ปลายรางซึ่งเป็นที่มีวัด สรงน้ำพระได้บุญและสาธุการ”